สถาบันวิจัย พัฒนาและสาธิตการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
วารสารวิจัยเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้
JOURNAL OF RESEARCH FOR LEARNING REFORM

ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2566)

บทความวิจัย

บทบาทผู้บริหารสถาบันการอาชีวศึกษามืออาชีพยุคประเทศไทย 4.0 เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศภายใต้สถานการณ์วิถีถัดไปในประเทศไทย

The Role of Administrators of Professional Vocational Institutions in Thailand 4.0 toward the Excellence under the Next Normal Situation in Thailand

พงษ์ศักดิ์ ผกามาศ[1*] ดรุณี ปัญจรัตนากร[2] และ อาคีรา ราชเวียง[3]

Phongsak Phakamach[1*] Darunee Panjarattanakorn[2] and Akera Ratchavieng[3]

[1,2]วิทยาลัยผู้ประกอบการสร้างสรรค์นานาชาติรัตนโกสินทร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ นครปฐม

[3]คณะอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ นครปฐม

[1,2]Rattanakosin International College of Creative Entrepreneurship,
Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Nakhonphatom

[3]Faculty of Industry and Technology, Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Nakhonphatom

*Email: phongsak.pha@rmutr.ac.th

Received 16 December 2022; **Revised** 3 May 2023; **Accepted** 31 May 2023

Abstract

The objective of this research was to study the role of administrators of professional vocational institutions in Thailand 4.0 toward the excellence under the next normal situation in Thailand. The research used a qualitative methodology. The main informant group is the administrator of the institute of vocational education excellence in Thailand, 76 selected executives based on their qualifications and snow ball sampling. Data collection was obtained by using analyzing documents, was open structured in-depth interviews, observations and analyzing emphasis and coherence data. The research method composed of four steps: 1) the study of documents and relevant research reports; 2) the data collection and role assignment; 3) the relevant role analysis and synthesis; and 4) verification on roles suitable and confirmation using connoisseurship based on 9 experts. The research results found that the role of administrators of professional vocational institutions in Thailand 4.0 toward the excellence under the next normal situation in Thailand, there were 4 issues to consider: (1) role of administrators of vocational education institutions toward the excellence; (2) role of vocational education institutions in Thailand 4.0; (3) role of vocational education institutions in Thailand 4.0 under the next normal situation in Thailand; and (4) trends in vocational education administration 4.0 in Thailand. Research results can be used to formulate policies for the administration of vocational education institutions. The competency development of executives to be able to provide quality and efficient vocational education management under next normal situation in Thailand.

Keywords: Role of Professional Administrators; Vocational Education Institutions; Thailand 4.0; Next Normal

สถาบันวิจัย พัฒนาและสาธิตการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
วารสารวิจัยเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้
JOURNAL OF RESEARCH FOR LEARNING REFORM

ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2566)

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาบทบาทผู้บริหารสถาบันการอาชีวศึกษามืออาชีพยุคประเทศไทย 4.0 เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศภายใต้สถานการณ์วิถีถัดไปในประเทศไทย การวิจัยใช้ระเบียบวิธีเชิงคุณภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นผู้บริหารสถาบันการอาชีวศึกษาที่เป็นเลิศในประเทศไทย 76 แห่ง จำนวน 76 คน จากการเลือกผู้บริหารแบบเจาะจงตามคุณสมบัติที่กำหนด และแบบลูกโซ่ การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างแบบเปิด และการสังเกต การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสารัตถภาพและสัมพันธภาพ วิธีดำเนินการวิจัยมี 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นการศึกษาเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) ขั้นการเก็บข้อมูลและกำหนดบทบาท 3) ขั้นการวิเคราะห์และสังเคราะห์บทบาทที่เกี่ยวข้อง และ 4) ขั้นการตรวจสอบและยืนยันบทบาทที่เหมาะสมโดยการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน ผลการวิจัยพบว่า บทบาทผู้บริหารสถาบันการอาชีวศึกษามืออาชีพยุคประเทศไทย 4.0 เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศภายใต้สถานการณ์วิถีถัดไปในประเทศไทยมีประเด็นที่ควรพิจารณา 4 ประเด็น ได้แก่ (1) บทบาทผู้บริหารสถาบันการอาชีวศึกษามืออาชีพเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศ (2) บทบาทผู้บริหารสถาบันการอาชีวศึกษามืออาชีพยุคประเทศไทย 4.0 (3) บทบาทผู้บริหารสถาบันการอาชีวศึกษามืออาชีพยุคประเทศไทย 4.0 ภายใต้สถานการณ์วิถีถัดไปในประเทศไทย และ (4) แนวโน้มการจัดการอาชีวศึกษา 4.0 ของประเทศไทย ผลการวิจัยสามารถนำมาใช้กำหนดเป็นนโยบายสำหรับการบริหารสถาบันการอาชีวศึกษาเพื่อการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารให้สามารถบริหารจัดการการศึกษาในระดับอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพภายใต้สถานการณ์วิถีถัดไปในประเทศไทยต่อไป

คำสำคัญ: บทบาทผู้บริหารมืออาชีพ; สถาบันการอาชีวศึกษา; ประเทศไทย 4.0; วิถีถัดไป

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงบริบทในโลกโดยถูกขับเคลื่อนด้วยความรู้นวัตกรรม เทคโนโลยีสังคม วัฒนธรรม การเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (Jedynak et al., 2021) ประเทศไทยต้องเผชิญกับกระแสการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทั้งที่แบบเปลี่ยนเร็วและพลิกโฉมมากยิ่งขึ้น (Disruption) โดยเฉพาะอย่างยิ่งแวดวงการศึกษาซึ่งเป็นทั้งโอกาสและความเสี่ยงต่อการพัฒนาประเทศเกือบทุกมิติ ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของสังคมสมัยใหม่ที่ต้องพึ่งพาอาศัยองค์ความรู้ (Knowledge-Based Society) และการก้าวสู่มิติใหม่แห่งการดำรงชีวิตยุคเศรษฐกิจดิจิทัลของประเทศไทย มีผลให้องค์กรทุกประเภทไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคธุรกิจ รัฐวิสาหกิจ การบริการ รวมไปถึงภาคการศึกษาจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อสร้างความสามารถและความได้เปรียบภายใต้เงื่อนไขของการแข่งขัน รวมถึงความมุ่งมั่นตามความคาดหวังของสังคม (World Bank, 2021) กล่าวได้ว่าในระบบเศรษฐกิจดิจิทัลนั้นรูปแบบการศึกษาของโลกมีการพลิกรูปโฉมไปอย่างมาก โครงสร้างการศึกษาของประเทศไทยในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงไปในทางเดียวกับการศึกษาของระบบสากลซึ่งต้องอาศัยการวิจัยและพัฒนา (R&D) ตลอดจนการออกแบบระบบการศึกษาด้วยความคิดที่สร้างสรรค์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นบทบาทและความสำคัญต่อกระบวนการพัฒนาการศึกษาและนวัตกรรมการศึกษาก็มีบทบาททำให้การศึกษาประสบความสำเร็จ การส่งเสริมวัฒนธรรมนวัตกรรมทางการศึกษาทั่วทั้งองค์กร และการสร้างระบบและองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษา (Phakamach et al., 2021) เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งทางวิชาการและสร้างความได้เปรียบในเชิงการแข่งขันของประเทศรวมถึงการพัฒนาบุคลากรที่ให้รู้เท่าทันและตื่นรู้กับกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกที่เกิดขึ้น ตลอดจนการค้นหาองค์ความรู้ใหม่โดยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาที่ทันสมัยมาปรับใช้ในการดำเนินกิจกรรมทางการศึกษาเพื่อให้เกิดประโยชน์ คุณภาพ และประสิทธิภาพในการบริการการศึกษาเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยเฉพาะอย่างยิ่งท่ามกลางวิกฤตของการระบาดของโรคไวรัสโคโรนา (Covid-19) ที่ต้องออกแบบและพัฒนาการศึกษาวิถีใหม่ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องกระทำอย่างจริงจัง (Brunetti et al., 2020)

ส่วนแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษา 4.0 (Education 4.0) นั้นมีแนวคิดและข้อเสนอในลักษณะที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สร้างนวัตกรรมใหม่ และเป็นผู้ผลิตมากกว่าเป็นผู้บริโภค แต่ส่วนใหญ่ยังเป็นเพียงแนวคิดและยังไม่ค่อยตกผลึกเท่าที่ควร นักวิชาการด้านการศึกษาได้เขียนหนังสือเกี่ยวข้องกับการศึกษาไทย 4.0 มากกว่า 20 บทความ โดยมีเนื้อหาในการเขียนพัฒนาการต่าง ๆ พอสรุปได้ดังนี้ การศึกษายุค 1.0 เป็นการศึกษาเพื่อสังคมการเกษตร เป็นการศึกษาแบบเบ็ดเสร็จ เรียนตามที่ครูสอนไปเรื่อย ๆ เน้นการบรรยายเป็นหลัก การศึกษา 2.0 เป็นการศึกษาในแนวคิดของอุตสาหกรรมที่สอนให้คนรู้ว่าไม่ต้องมีความคิดสร้างสรรค์อะไรมาก เพราะในโรงงานมีคนคิดให้แล้ว การศึกษา 3.0 เป็นการศึกษายุคข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีหรือยุคโลกาภิวัตน์ และได้นิยามการศึกษาไทย 4.0 ไว้ว่าเป็นการศึกษาที่เน้นให้ผู้เรียนสามารถสร้างผลงานหรือนวัตกรรมได้ นอกจากนี้ได้กล่าวถึงกลุ่มความคิดการศึกษา 4.0 ในสามกลุ่มใหญ่ๆ คือ กลุ่ม Leapfrog ที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนให้สร้างนวัตกรรม กลุ่ม CCPR-Critical Mind, Creative Mind, Productive Mind, และ Responsible Mind เน้นเพื่อสร้างผลผลิต และกลุ่ม Industrial 4.0 เน้นการได้มาซึ่งนวัตกรรมหรือผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ส่วนสี่เสาหลักการศึกษา 4.0 ซึ่งประกอบด้วย Invention, Innovation, Imagination และ Production โดยที่ (1) กลุ่ม Invention ถือได้ว่าเป็นหัวใจของการศึกษา 4.0 เพราะเป็นจุดเริ่มต้นและตั้งต้นของนวัตกรรม ซึ่งส่วนใหญ่จะเริ่มต้นในมหาวิทยาลัยมากกว่า แม้ว่านอกมหาวิทยาลัยอาจจะมีกิจกรรมด้านนี้อยู่บ้างก็ตาม (2) กลุ่ม Innovation เป็นกลุ่มที่นำ Innovation ไปสู่สถานประกอบการ โดยอาศัยพื้นฐานทางการจัดการ และการธุรกิจอย่างมาก กลุ่มนี้มีความสัมพันธ์ที่ดีกับสถานประกอบการและประชาชนที่ใช้นวัตกรรม สถานศึกษาที่ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้จะเน้นการวิจัยและพัฒนา และการสร้างภาวะผู้นำการจัดการและความรับผิดชอบต่อสังคม (3) กลุ่ม Production เป็นกลุ่มมหาวิทยาลัยที่ไม่ได้อยู่ในสองกลุ่มแรก และเป็นกลุ่มที่ยังไม่ได้รับการศึกษา 4.0 มากนัก ยังเป็นผู้บริโภคนิยมมากกว่า กลุ่มนี้ควรได้รับการศึกษาแบบผลผลิตนิยม (Productive Education) เน้นการสอนที่สร้างนิสัยการเป็นผู้ผลิตให้ได้ ทั้งองค์ความรู้และผลิตภัณฑ์ และ (4) กลุ่ม Imagination เป็นกลุ่มหลักการวางรากฐานของการศึกษา 4.0 โดยเฉพาะการศึกษาในระดับอนุบาลและประถมศึกษาที่เด็กยังมีความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการสูง บทบาทการศึกษาในระดับนี้ต้องได้รับการปฏิรูปเพื่อเตรียมความพร้อมให้การคงอยู่ที่ยั่งยืนของการศึกษา 4.0 การศึกษาระดับนี้ควรรักษา ส่งเสริม หล่อเลี้ยง และก่อให้เกิดความเจริญเติบโตของพลังจินตนาการของเด็กและเยาวชนไทยของเราต่อไป (Siphai and Sinlarat, 2018)

โดยสรุปแล้วแนวคิดและข้อเสนอแนะในการจัดการศึกษาสู่การพัฒนาเศรษฐกิจไทยตามแนวคิดประเทศไทย 4.0 นั้นเป็นการเสนอทางเลือกว่าหากประเทศไทยต้องการพัฒนาเศรษฐกิจของตนตามแนวคิดประเทศไทย 4.0 แล้วต้องจัดการศึกษาที่จะส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์และทำให้ผู้เรียนสามารถคิดและสร้างนวัตกรรมให้ได้ ซึ่งก็น่าจะเป็นสิ่งที่ดีถ้าทำได้ โดยเฉพาะแนวคิดจะทำให้ประเทศไทยก้าวข้ามกับดักผู้มีรายได้ปานกลางไปสู่ผู้มีรายได้สูง แต่ขณะเดียวกันเราก็ยังขาดมุมมองอีกด้านหนึ่ง นั่นคือระบบเศรษฐกิจที่ยึดคุณค่าเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นฐานคิดที่ระบบอื่นที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็นระบบการเงินการธนาคาร การอุตสาหกรรม การบริการ การจัดการ การศึกษา และการเมืองก็ตาม ระบบเหล่านี้ต้องยึดคุณค่าในสิ่งที่ทำมากกว่าผลกำไรหรือการเพิ่มมูลค่าของการผลิต หาไม่แล้วเราก็คงติดกับดักตัวใหม่คือ “การมุ่งประสิทธิภาพและประสิทธิผลของผลิตภัณฑ์ด้วยนวัตกรรมใหม่” และวนเวียนอยู่กับพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเดียวจนละเลยความเป็นอยู่ของเพื่อนมนุษย์ ความสุข และความหมายของชีวิตและการอยู่ร่วมกันของมนุษยชาติ การอนุรักษ์และการจัดการทรัพยากรของโลก และนิเวศวิทยาเพื่อสรรพสิ่งที่อาศัยโลกใบนี้ร่วมกัน อันเป็นปัญหาใหญ่ที่สร้างขึ้นโดยระบบเศรษฐกิจที่ผ่านมาการพัฒนาประเทศให้ยั่งยืนตามแนวทางประเทศไทย 4.0 ได้นั้น ต้องจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับยุคประเทศไทย 4.0 ซึ่งการอาชีวศึกษาไทยยุค 4.0 เป็นการจัดการเรียนการสอนที่สอนให้ผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้ที่มีอยู่ทุกหนทุกแห่งบนโลกนี้มาบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนานวัตกรรมต่าง ๆ มาตอบสนองความต้องการของสังคม โดยมีทักษะที่เป็นจุดเน้นสำหรับผู้เรียนอาชีวศึกษาเพื่อเข้าสู่ประเทศไทย 4.0 แสดงดังภาพที่ 1 ส่วนผู้ที่มีผลโดยตรงต่อการพัฒนาให้เด็กและเยาวชนของประเทศมีทักษะและคุณลักษณะที่เหมาะสมกับประเทศไทย 4.0 นั่นคือ “ครูผู้สอน”

ดังนั้นครูผู้สอนต้องมีความรู้ความสามารถเพียงพอในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่เหมาะสมสำหรับพัฒนาประเทศในยุคประเทศไทย 4.0 โดยครูผู้สอนจะต้องสามารถสอนให้ผู้เรียนระดับอาชีวศึกษาให้มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ (Analytic Thinking) เป็นการคิดพื้นฐานสำคัญสำหรับการคิดขั้นสูงต่อไป การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) เป็นกระบวนการพิจารณาไตร่ตรองอย่างมีเหตุผลมีหลักเกณฑ์และตรวจสอบประเมินข้อมูลหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่คิดทุกด้านอย่างรอบคอบ โดยใช้เกณฑ์ที่กำหนดหลักเหตุผลจนได้คำตอบที่เหมาะสมหรือดีที่สุดเพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจประเมินหรือแก้ปัญหาต่าง ๆ การคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) เป็นการคิดนอกกรอบจากความคิดเดิมที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้ความคิดใหม่ ความคิดริเริ่มหรือความคิดต้นแบบ ซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ดี และการคิดผลิตภาพ (Productive Thinking) เป็นการผลิตหรือสร้างผลงานออกมาเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนซึ่งจะเป็นนวัตกรรมในผลผลิตต่อไป และต้องมีความคิดรับผิดชอบ (Responsibility Thinking) ในงานที่ทำในผลงานที่ผลิตขึ้น จนที่สุดสามารถพัฒนาสมรรถนะเป็นทักษะทางอาชีพต่อไป (Chan, 2021)

ภาพที่ 1 ทักษะที่เป็นจุดเน้นสำหรับผู้เรียนอาชีวศึกษาเพื่อเข้าสู่ประเทศไทย 4.0

สถาบันการอาชีวศึกษาเป็นสถาบันเพื่อการฝึกอาชีพ ผู้บริหารและครูผู้สอนย่อมเป็นตัวจักรสำคัญต่อแนวทางการปฏิรูปอาทิ การพัฒนางานวิชาการและคุณภาพ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การเปิดโอกาสให้หารือร่วมคิดร่วมปฏิบัติงานกับผู้เรียน การส่งเสริมให้ใช้เวลาในการจัดกิจกรรมนอกหลักสูตร แสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองและการสอนอย่างเต็มศักยภาพ การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ จัดหาสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ การสร้างสถาบันแห่งนวัตกรรมระดับอาชีวศึกษา และควรมีการติดตามผลอย่างเป็นระบบ จัดให้มีการรายงานผลการปฏิบัติงานของสถาบันให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษามีส่วนร่วมรับรู้อย่างต่อเนื่องทุกขั้นตอน ดังนั้นการบริหารงานวิชาการและการฝึกปฏิบัติการสายอาชีพถือเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนา สถาบันการอาชีวศึกษาได้รับการกระจายอำนาจในการบริหารทั้งด้านการพัฒนาหลักสูตร การจัดกระบวนการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การวัดผลและประเมินผล และการสร้างสื่อและแหล่งเรียนรู้ ทั้งนี้เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสอดคล้องตามกรอบมาตรฐาน มีแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ และมีความชัดเจนต่อการนำไปปฏิบัติจริง ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้กำหนดให้มีจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพสำหรับเป็นแนวทางการขับเคลื่อนหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ รวมถึงการวัดและประเมินผลสู่การเพิ่มคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ (Office of Vocational Commission, 2018)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) เป็นแผนพัฒนาฯ ฉบับแรกที่เริ่มต้นกระบวนการยกร่างกรอบแผนภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติและจะมีผลในการใช้เป็นกรอบเพื่อกำหนดแผนระดับปฏิบัติการในช่วง 5 ปีที่สองของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ยังคงน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักปรัชญานำทางในการขับเคลื่อนและวางแผนการพัฒนาประเทศให้เกิดประสิทธิผลในการขับเคลื่อนพลวัตการพัฒนาประเทศในมิติต่าง ๆ ไปสู่เป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติได้อย่างเป็นรูปธรรม และโดยที่ทั่วโลกรวมถึงไทยยังอยู่ในช่วงเวลาที่ต้องเผชิญกับความท้าทายจากภายนอกและภายในประเทศที่มีความผันแปรสูงและมีแนวโน้มจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นในอนาคต ทั้งที่ เป็นผลสืบเนื่องมาจากสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรน่าที่ผู้คนต้องดำรงอยู่ภายใต้สถานการณ์วิถีถัดไป (Next Normal) และโครงสร้างในประเทศที่ยังคงมีข้อจำกัดภายในที่รอการปรับปรุงแก้ไขในหลายมิติ การกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะต่อไปจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการทำความเข้าใจถึงปัจจัยภายนอกและภายในตลอดจนการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยทั้งหมดที่ส่งผลต่อและมีอิทธิพลกับโครงสร้างและองคาพยพของประเทศในทุกมิติ เพื่อนำมาประมวลผลและกำหนดกรอบทิศทางการพัฒนาประเทศที่ควรมุ่งไปในอนาคตให้มีความสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ตลอดจนสามารถนำพาประเทศให้เติบโตต่อไปท่ามกลางความผันแปรที่เกิดขึ้น สร้างสรรค์โอกาสจากความท้าทายภายนอกและเสริมสร้างความเข้มแข็งจากภายในประเทศให้สามารถเติบโตต่อไปได้อย่างมั่นคง สามารถบรรลุเป้าหมายในระยะ 20 ปี ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติตามกรอบระยะเวลาที่คาดหวังไว้ (Office of the National Economic and Social Development Council, Office of the Prime Minister, 2022) แผนพัฒนาฯ มีนโยบายสร้างภูมิคุ้มกันในมิติต่าง ๆ ให้แก่ ปัจเจก ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศ ซึ่งเป็นการพัฒนามิติคุณภาพชีวิตและความสุขของมนุษย์มากที่สุด มนุษย์โลกปัจจุบันจึงเผชิญสภาพความเปลี่ยนแปลงแบบพลิกโฉม (Disruption) และต้องเปลี่ยนแปลงให้ทันต่อการแข่งขันเพื่อความอยู่รอด แม้กระทั่งการศึกษาล้วนมีการแข่งขันที่สูงขึ้น ภาคการศึกษาซึ่งเป็นรากฐานของการผลิตทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ จึงต้องหาทางตอบสนองความต้องการเพื่อการเปลี่ยนแปลง (Ziadlou, 2021) จากเหตุดังกล่าว สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาความต้องการกำลังคนเพื่อวางแผนการผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ ผลการศึกษาประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับสภาพการจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษาพบว่า สถานศึกษามีการผลิตกำลังคนในสาขาวิชาชีพที่ไม่ตรงกับความต้องการของตลาด คุณภาพผู้เรียนไม่เป็นที่ยอมรับเนื่องจากขาดสมรรถนะที่ผู้ประกอบการต้องการ จึงทำให้เกิดสภาพความขาดแคลนแรงงานระดับกลางรุนแรง ผู้เรียนไม่นิยมเรียนสายอาชีวศึกษารวมไปถึงผู้ที่ศึกษาในระดับอาชีวศึกษาลาออกกลางคันจำนวนมากและนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) มีแนวโน้มลดลง เนื่องจากผู้เรียนส่วนใหญ่มุ่งเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัย รวมไปถึงภาพลักษณ์ด้านพฤติกรรมของผู้เรียนอาชีวศึกษา ทำให้ผู้ปกครองและผู้เรียนขาดความมั่นใจว่าผู้เรียนจะมีความปลอดภัยและได้รับความรู้และทักษะจากการเรียนอย่างแท้จริง (Office of the Education Council, Ministry of Education, 2021)

ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการจัดการอาชีวศึกษา จึงจัดทำแผนพัฒนาและขับเคลื่อนการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาของประเทศ โดยกำหนดนโยบายในการยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการผลิตและพัฒนากำลังคนด้านวิชาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคนให้มีคุณภาพได้มาตรฐานในระดับสากล ตลอดจนกระตุ้นให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาปรับภาพลักษณ์อย่างต่อเนื่อง โดยมีผู้บริหารสถาบันอาชีวศึกษาเป็นกลไกและตัวแปรที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสถาบันให้มีความเป็นเลิศเฉพาะทาง (Phanitloet and Ruamchomrat, 2021) การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทผู้บริหารสถาบันการอาชีวศึกษามืออาชีพยุคประเทศไทย 4.0 เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศภายใต้สถานการณ์วิถีถัดไปในประเทศไทย โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการบริหารสถาบันการอาชีวศึกษายุคประเทศไทย 4.0 โดยนำเสนอบทบาทผู้บริหารสถาบันการอาชีวศึกษามืออาชีพยุคประเทศไทย 4.0 เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศภายใต้สถานการณ์วิถีถัดไปในประเทศไทย ทั้งนี้ได้แสดงให้เห็นแนวคิด รูปแบบ วิธีการ และ

กระบวนการบริหารสถาบันการอาชีวศึกษายุคประเทศไทย 4.0 ให้มีประสิทธิภาพภายใต้สถานการณ์วิถีถัดไปในประเทศไทยเพื่อให้สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการศึกษา ออกแบบ พัฒนา และสร้างองค์ความรู้ใหม่สำหรับการบริหารจัดการสถาบันการอาชีวศึกษายุคประเทศไทย 4.0 ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพภายใต้สถานการณ์วิถีถัดไปในประเทศไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาบทบาทผู้บริหารสถาบันการอาชีวศึกษามืออาชีพยุคประเทศไทย 4.0 เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศภายใต้สถานการณ์วิถีถัดไปในประเทศไทย

ทบทวนวรรณกรรม

“โมเดลประเทศไทย 4.0” หรือ “Thailand 4.0” เป็นแนวคิดตามความพยายามของรัฐบาลที่มีความมุ่งมั่นในการนำมาใช้เพื่อผลักดันเศรษฐกิจของประเทศให้หลุดพ้นจากประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูง ซึ่งเป็นนโยบายการขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่งคั่ง มั่นคง และยั่งยืน เพื่อให้ประเทศก้าวพ้นปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ในปัจจุบัน เรียกว่า “สามกับดัก” กับดักแรก คือ กับดักประเทศรายได้ปานกลาง (Middle Income Trap) กับดักที่สอง คือ กับดักความเหลื่อมล้ำ (Inequality Trap) และ กับดักที่สาม คือ กับดักความไม่สมดุล (Imbalance Trap) โดยการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศจากเดิมด้วยทรัพยากรไปสู่ด้วยนวัตกรรม เปลี่ยนผ่านจากยุค 1.0 (เกษตรกรรม) ผ่านยุค 2.0 (อุตสาหกรรมเบา) ยุค 3.0 (อุตสาหกรรมหนัก) ไปสู่ยุค 4.0 (เศรษฐกิจขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมหรือ Value-Based Economy) เพื่อให้ผ่านพ้นปัญหาของประเทศดังกล่าว จากรายงานเวทีเศรษฐกิจโลกหรือ World Economic Forum กล่าวว่าทักษะที่ตลาดแรงงานโลกต้องการอย่างในปี ค.ศ. 2020 และต่อเนื่องจากนั้นเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันประกอบด้วย 10 ทักษะสำคัญ ได้แก่ 1) การแก้ไขปัญหาที่ทับซ้อน 2) การคิดวิเคราะห์ 3) ความคิดสร้างสรรค์ 4) การจัดการบุคคล 5) การทำงานร่วมกัน 6) ความฉลาดทางอารมณ์ 7) รู้จักประเมินและการตัดสินใจ 8) มีใจรักบริการ 9) การเจรจาต่อรอง และ 10) ความยืดหยุ่นทางความคิด ซึ่งสอดคล้องกับผลสำรวจความต้องการแรงงานของนายจ้างและองค์กรเกิดใหม่ในปี พ.ศ. 2557 ขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) พบว่า นายจ้างขององค์กรในศตวรรษที่ 21 คาดหวังให้พนักงานในองค์กรมีทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ (Analytic) และความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) มากที่สุด โดยสรุปทักษะที่ต้องพัฒนาสำหรับคนไทยเพื่อเข้าสู่ประเทศไทย 4.0 แสดงดังภาพที่ 1 (OECD, 2021) ดังนั้น แรงงานที่จะยังคงปลอดภัยและมีความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพก็คือ แรงงานที่มีทักษะที่หลากหลายทั้งทางปัญญาและการสื่อสาร ส่วนแรงงานที่ยังพึ่งพาทักษะซ้ำ ๆ ในการประกอบอาชีพอยู่ในปัจจุบันจะเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงมากที่จะตกงานในอนาคต ดังนั้นการปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ในระบบการศึกษาของประเทศจึงเป็นประเด็นเร่งด่วนในการบ่มเพาะคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามรูปแบบเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว (Ratten, 2020) ดังนั้นการศึกษาไทยรวมถึงการอาชีวศึกษา 4.0 จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการยกระดับคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ในประเทศเพื่อเตรียมกำลังคนให้พร้อมในการเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทยสู่เวทีเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคและระดับนานาชาติ (Phakamach et al., 2021)

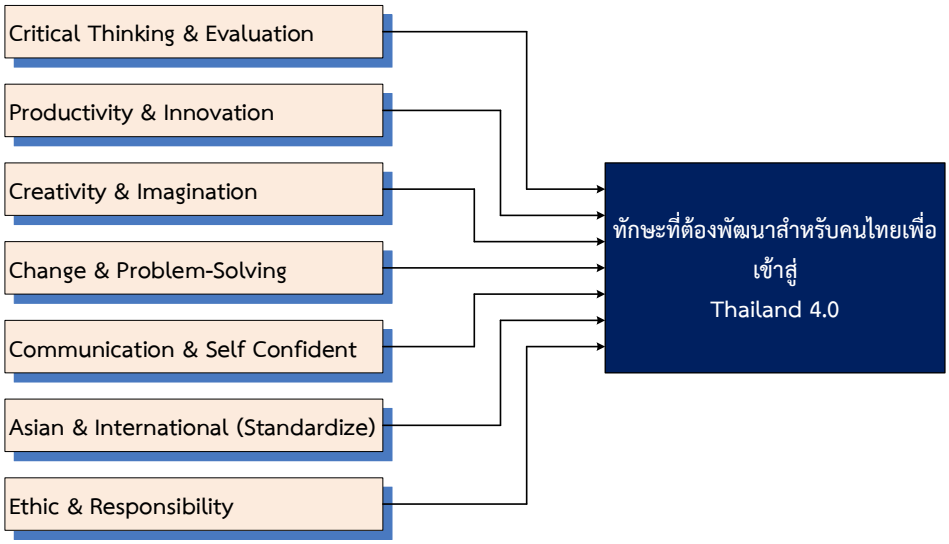

ภาพที่ 2 ทักษะที่ต้องพัฒนาสำหรับคนไทยเพื่อเข้าสู่ประเทศไทย 4.0

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการอาชีวศึกษาสามารถนิยามสรุปได้ว่า การจัดการอาชีวศึกษา 4.0 หมายถึง การเรียนการสอนที่สอนให้ผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้ที่มีอยู่ทุกหนทุกแห่งบนโลกนี้มาบูรณาการเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนานวัตกรรมต่าง ๆ มาตอบสนองความต้องการของสังคม เป็นการสอนยุคใหม่ที่ต้องการให้ผู้เรียนสามารถสร้างผลผลิตอย่างสร้างสรรค์ที่เน้นการคิด การประดิษฐ์ การสร้างสิ่งใหม่ ๆ ให้ได้องค์ความรู้ใหม่และสามารถบูรณาการความรู้ที่ศึกษาทั้งของเดิมและของใหม่เข้าด้วยกันผลิตเป็นผลงานของตนเอง ใช้ความคิดอย่างมีวิจารณญาณในการตัดสินใจเลือกสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เหมาะสมและมีความรับผิดชอบต่อสิ่งที่สร้างสรรค์ขึ้น การสอนแบบนี้ต้องการให้ผู้เรียนมีความคิดใหม่ ๆ เพื่อมีผลให้คนในประเทศมีความสามารถในการคิดสิ่งใหม่ ๆ ผลิตผลงานใหม่ ๆ ขึ้น โดยไม่ต้องคอยใช้หรือบริโภคสิ่งที่ผู้อื่นประเทศอื่นคิดมาจำหน่ายให้ ผู้เรียนในยุคการจัดการอาชีวศึกษา 4.0 จะเป็นบุคลากรของประเทศที่มีทักษะการอาชีพและศักยภาพเพียงพอในการสร้างนวัตกรรมจนได้เป็นสินค้าที่มีคุณภาพส่งขายไปยังต่างประเทศ เพื่อเอาเงินตราเข้าประเทศและสร้างรายได้ให้กับประเทศอย่างมีรายได้สูงได้ ผู้เรียนจะมีความสามารถเช่นนั้นได้ต้องมีความสามารถหลายอย่างอยู่ในตัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นความสามารถด้านการคิด ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดสร้างสรรค์ การคิดผลิตภาพ การคิดแบบนวัตกรรม และการคิดรับผิดชอบ ทั้งนี้รวมถึงการฝึกทักษะเชิงปฏิบัติการที่สอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัล โดยต้องรับผิดชอบต่อการกระทำในทุกขั้นตอน ตลอดจนรับผิดชอบต่อผลผลิตที่สร้างขึ้นโดยคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวมด้วยเช่นกัน (Holmgren and Chan, 2021)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนเอกสาร วรรณกรรม และรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนการออกแบบกระบวนวิธีวิจัยสามารถนำมากำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) เพื่อค้นหาบทบาทผู้บริหารสถาบันการอาชีวศึกษามืออาชีพยุคประเทศไทย 4.0 เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศภายใต้สถานการณ์วิถีถัดไปในประเทศไทย แสดงดังภาพที่ 3

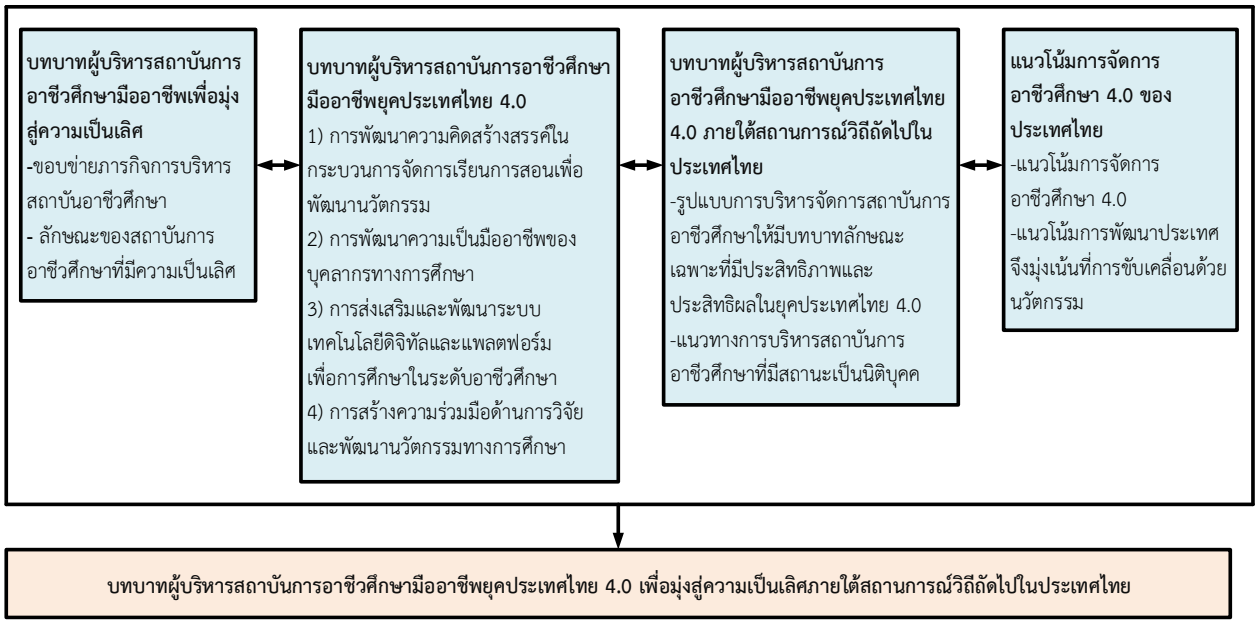

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative) เพื่อศึกษาบทบาทผู้บริหารสถาบันการอาชีวศึกษามืออาชีพยุคประเทศไทย 4.0 เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศภายใต้สถานการณ์วิถีถัดไปในประเทศไทย โดยมีรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยดังนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้บริหารสถาบันการอาชีวศึกษาที่เป็นเลิศในประเทศไทย จำนวน 76 คน จากการเลือกผู้บริหารแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามคุณสมบัติที่กำหนดและแบบลูกโซ่ (Snowball) ได้แก่ (1) ผู้บริหารหรือผู้อำนวยการสถาบันการอาชีวศึกษาภาครัฐและเอกชน (2) ผู้บริหารหรือผู้อำนวยการสถาบันการอาชีวศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารสถาบันการอาชีวศึกษาภาครัฐและเอกชน อย่างน้อย 3 ปี และ (3) ผู้บริหารหรือผู้อำนวยการสถาบันการอาชีวศึกษาที่ประสบความสำเร็จและมีรางวัลคุณภาพเชิงประจักษ์ในการพัฒนาองค์กรระดับอาชีวศึกษา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างแบบเปิดและแบบสังเกต โดยการพิจารณาประเด็นที่สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทของการบริหารสถาบันการอาชีวศึกษามืออาชีพยุคประเทศไทย 4.0 เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศภายใต้สถานการณ์วิถีถัดไปในประเทศไทย กำหนดประเด็นการวิจัยในบริบทที่ประกอบด้วย (1) บทบาทผู้บริหารสถาบันการอาชีวศึกษามืออาชีพเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศ (2) บทบาทผู้บริหารสถาบันการอาชีวศึกษามืออาชีพยุคประเทศไทย 4.0 (3) บทบาทผู้บริหารสถาบันการอาชีวศึกษามืออาชีพยุคประเทศไทย 4.0 ภายใต้สถานการณ์วิถีถัดไปในประเทศไทย และ (4) แนวโน้มการจัดการอาชีวศึกษา 4.0 ของประเทศไทย

การสร้างและตรวจสอบเครื่องมือจะเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านเครื่องมือการวิจัย จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบเนื้อหา (Content Validity) ตลอดจนความเหมาะสมของภาษาและการใช้ถ้อยคำ (Wording) จากนั้นนำไปสู่ขั้นตอนของการวิจัยเพื่อค้นหาคำตอบ

3. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยมี 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นการศึกษาเอกสาร วรรณกรรม และรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) ขั้นการเก็บข้อมูลและกำหนดองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง 3) ขั้นการวิเคราะห์และสังเคราะห์บทบาทของผู้บริหาร และ 4) ขั้นการตรวจสอบและยืนยันบทบาทที่เป็นไปได้โดยการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหาร อาชีวะและเทคนิคศึกษา (Connoisseurship) จำนวน 9 คน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล คณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ทั้งแบบออฟไลน์และออนไลน์ โดยเก็บข้อมูลระหว่างเดือนสิงหาคม-ตุลาคม พ.ศ. 2565 ส่วนการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญจะจัดสัมมนาแบบออนไลน์ตามประเด็นที่กำหนด

5. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสารัตถภาพและสัมพันธภาพจากผลสัมภาษณ์และสรุปด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร วรรณกรรม รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำการแยกประเภทจัดหมวดหมู่เป็น 4 หมวด และทำดัชนีข้อมูล (Indexing) อธิบายและวิเคราะห์ความหมายข้อมูลที่ค้นพบในลักษณะโครงสร้าง (Structure Feature) แปลความหมายของข้อมูลเพื่อนำไปสู่การเรียบเรียงข้อมูลใหม่เพื่อเชื่อมโยงแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้เป็นกรอบตามวัตถุประสงค์ จากนั้นทำการตรวจสอบและยืนยันโดยผู้เชี่ยวชาญมาสังเคราะห์เพื่อระบุบทบาทผู้บริหารสถาบันการอาชีวศึกษามืออาชีพยุคประเทศไทย 4.0 เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศภายใต้สถานการณ์วิถีถัดไปในประเทศไทย

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทผู้บริหารสถาบันการอาชีวศึกษามืออาชีพยุคประเทศไทย 4.0 เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศภายใต้สถานการณ์วิถีถัดไปในประเทศไทย” สามารถแสดงผลการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับดังนี้

1. บทบาทผู้บริหารสถาบันการอาชีวศึกษามืออาชีพเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศ

จากการพิจารณากรอบแนวคิดการปฏิรูปการศึกษายุคประเทศไทย 4.0 พบว่า การบริหารสถาบันอาชีวศึกษาตามแผนปฏิรูปการศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศโดยทั่วไปจะจำแนกออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) การบริหารวิชาการ 2) การบริหารงบประมาณ 3) การบริหารงานบุคคล และ 4) การบริหารทั่วไปโดยมีขอบข่ายภารกิจดังภาพที่ 4

ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2566)

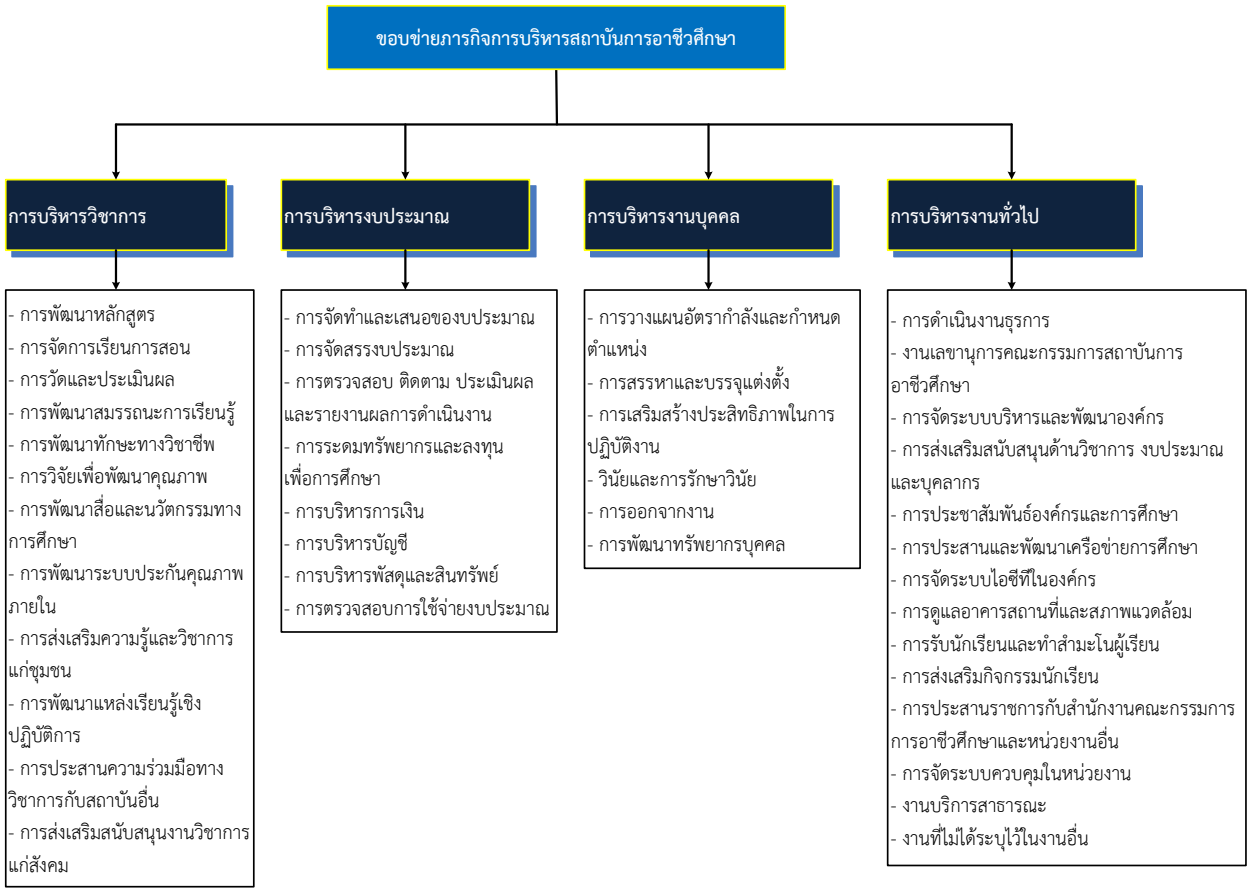

ภาพที่ 4 ขอบข่ายภารกิจการบริหารสถาบันอาชีวศึกษา

จากการวิเคราะห์เอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมถึงการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญสามารถนำมากำหนดรูปแบบการบริหารสถาบันการอาชีวศึกษาตามแผนปฏิรูปการศึกษายุคประเทศไทย 4.0 ว่ามีองค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบ ได้แก่

1) ด้านหลักการ ประกอบด้วย (1) การบริหารสถาบันการอาชีวศึกษาที่มีความเป็นอิสระ คล่องตัว และรวดเร็ว (2) มีการกระจายอำนาจด้านการศึกษาลงสู่สถาบันการอาชีวศึกษาในการบริหารงาน 4 ด้าน (3) มีคณะกรรมการสถาบันการอาชีวศึกษากำหนดนโยบาย พิจารณาการดำเนินงาน และกำกับดูแล (4) การจัดการศึกษาต้องสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ท้องถิ่นและประเทศชาติ และ (5) การประยุกต์ใช้ระบบไอซีทีเพื่อพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาระดับอาชีวศึกษา

2) ด้านวัตถุประสงค์ ประกอบด้วย (1) เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารสถาบันการอาชีวศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 (2) เพื่อการจัดการบริหารสถาบันการอาชีวศึกษาอย่างมีคุณภาพ ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป (3) เพื่อให้สถาบันมีความเข้มแข็งและพัฒนาผู้เรียนอาชีวศึกษาได้เต็มตามศักยภาพ และ (4) เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงสถาบันการอาชีวศึกษากับโมเดลประเทศไทย 4.0 อย่างเต็มรูปแบบ

3) ด้านแนวคิด ประกอบด้วย (1) มุ่งเน้นบริหารจัดการสถาบันการอาชีวศึกษาได้อย่างมีอิสระ คล่องตัว โปร่งใส และตรวจสอบได้ (2) สถาบันการอาชีวศึกษามีอำนาจในการปกครอง ดูแล บำรุงรักษา และจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถาบัน (3) สถาบันการอาชีวศึกษามีการจัดการที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นสำคัญและมีความเป็นเลิศทางวิชาการตามสมรรถนะทางการเรียนรู้ทางวิชาชีพในศตวรรษที่ 21 และ (4) การพัฒนาผู้เรียนด้วยแนวคิดการสร้างสรรค์นวัตกรรม

4) ด้านวิธีดำเนินการประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ได้แก่ (1) คณะกรรมการสถาบันการอาชีวศึกษากำหนดนโยบายที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น (2) มอบนโยบายให้ผู้บริหารไปดำเนินงานใน 4 ด้าน (3) ผู้บริหารระดับปฏิบัติ ได้แก่ ผู้อำนวยการ ต้องกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ (4) สถาบันการอาชีวศึกษาจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรับทราบ (5) ใช้กระบวนการบริหารงานคุณภาพ (PDCA) (6) มีการวิเคราะห์สภาพภายในและภายนอก (SWOT) และ (7) รายงานผลการดำเนินงานเชิงประจักษ์

5) ด้านเงื่อนไขการนำไปใช้และการมุ่งสู่ความสำเร็จ ประกอบด้วย (1) ผู้บริหารสถาบันการอาชีวศึกษาต้องยึดมั่นในหลักการกระจายอำนาจ หลักการมีส่วนร่วม และหลักธรรมาภิบาล (2) ผู้บริหารระดับนโยบายต้องกำหนดขอบเขตและแนวทางในการดำเนินงานให้ชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร 3) ผู้บริหารสถาบันการอาชีวศึกษามีอำนาจอย่างเพียงพอที่จะทำงานให้ได้ผลสำเร็จ และ 4) การกำหนดนโยบายการบริหารให้มีความยืดหยุ่นในการการปรับปรุงพัฒนากฎระเบียบและข้อบังคับให้เหมาะสมหรือสอดคล้องกับการดำเนินงานในอนาคต

จากการวิเคราะห์ข้อมูลและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ลักษณะของสถาบันการอาชีวศึกษาที่มีความเป็นเลิศมีลักษณะโดยทั่วไปดังนี้ (Sinlarat, 2020; Potisarn et al., 2020)

1) การบริหารจัดการสถาบันการอาชีวศึกษาที่มีความเป็นเลิศ ประกอบด้วย มีการกำหนดเป้าหมายของสถาบันอย่างชัดเจน กำหนดกลยุทธ์ของสถาบันสอดคล้องกับเป้าหมาย มีความรู้ความเข้าใจการบริหารงานด้านอาคารและสถานที่ การบริหารระบบไอซีทีเพื่อการจัดการอาชีวศึกษา การบริหารงานบุคคล และการบริหารจัดการงบประมาณ

2) การจัดการเรียนการสอนของสถาบันการอาชีวศึกษาที่มีความเป็นเลิศ ประกอบด้วย มีหลักสูตรการเรียนการสอนที่มีความหลากหลายและสอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการฝึกทักษะและการจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน

3) ผู้เรียนของสถาบันการอาชีวศึกษาที่มีความเป็นเลิศ มีลักษณะดังนี้ ผู้เรียนมีสมรรถนะวิชาชีพตามสมรรถนะสาขาวิชา มีสมรรถนะทั่วไป สมรรถนะหลัก และคุณลักษณะที่พึงประสงค์

4) ผู้สอนของสถาบันการอาชีวศึกษาที่มีความเป็นเลิศ มีลักษณะดังนี้ ผู้สอนมีความรู้ความสามารถในการสอน มีบุคลิกภาพที่เป็นแบบอย่างที่ดี และมีจรรยาบรรณวิชาชีพครูเป็นที่ยอมรับ

5) กระบวนการบริหารสถาบันการอาชีวศึกษาสู่ความเป็นเลิศโดยภาพรวมประกอบด้วย การมอบหมายงาน ความรับผิดชอบ การพัฒนาตนเอง การกำกับติดตาม การทำงานเป็นทีม การสร้างแรงจูงใจ และการมีส่วนร่วม ส่วนเงื่อนไขการเกิดกระบวนการบริหารสถาบันการอาชีวศึกษาที่มีความเป็นเลิศ ได้แก่ คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบทบาทภาวะผู้นำ นอกจากนี้ การดำรงอยู่ของกระบวนการบริหารสถาบันการอาชีวศึกษาที่มีความเป็นเลิศ ได้แก่ นโยบายบริหารความมั่นคง การควบคุมคุณภาพ การสร้างแรงจูงใจ และความรักความผูกพัน เป็นต้น

ผู้บริหารสถาบันการอาชีวศึกษามีหลายบทบาทโดยขึ้นอยู่กับภารกิจและกิจกรรมการบริหาร ซึ่งการบริหารให้ประสบความสำเร็จต้องอาศัยหลายปัจจัยเข้ามาเกี่ยวข้อง การบริหารงานการศึกษาในยุคปัจจุบันจะต้องสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก โดยเฉพาะสังคมแห่งการเรียนรู้ในยุคของเทคโนโลยีในการเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ ของทุกภูมิภาคของโลกเข้าด้วยกัน โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ Lee et al. (2022) ที่พบว่าผู้บริหารจะต้องแสดงบทบาทอย่างเต็มที่ การใช้กลยุทธ์และเทคนิคการ

บริหารระดับสูงจึงจะสามารถนำพาองค์กรสู่ความสำเร็จ การพัฒนาสถาบันการอาชีวศึกษาและสภาพแวดล้อมทางการศึกษาวิชาชีพแม้ว่าจะมีการเคลื่อนไหวระดับชาติเกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษาแห่งศตวรรษที่ 21 แล้วก็ตาม แต่การเคลื่อนไหวเรื่องนี้ก็ได้ขาดหายไปทำให้ขาดความต่อเนื่อง ดังนั้น ผู้บริหารควรตระหนักในการตัดสินใจดำเนินการให้ภารกิจของสถาบันที่ตนเองรับผิดชอบมีการสร้างคุณภาพสำหรับอนาคตอย่างจริงจังและเร่งด่วน อย่างไรก็ตาม โจทย์ปัญหาเบื้องต้นสำหรับผู้บริหารสถาบันการอาชีวศึกษายุคประเทศไทย 4.0 ได้แก่

1) จะบริหารจัดการสถาบันการอาชีวศึกษาอย่างไรให้ผู้เรียนทุกคนมีศักยภาพสูงสุดและเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ครบถ้วนตามทักษะประเทศไทย 4.0

2) จะบริหารจัดการสถาบันการอาชีวศึกษาอย่างไรให้ผู้เรียนทุกคนมีผลลัพธ์การเรียนรู้ตามความต้องการของผู้ประกอบการธุรกิจภาคอุตสาหกรรม

3) จะทำอย่างไรให้ผู้เรียนมีความสุขกับการเรียนรู้เชิงดิจิทัลโดยไม่ยึดติดกับการเรียนในห้องเรียน รวมถึงการเสริมสร้างความรู้เชิงดิจิทัลได้อย่างต่อเนื่อง

4) จะทำอย่างไรให้สถาบันการอาชีวศึกษาทุกสถาบันสามารถตอบสนองต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมและความเท่าเทียมกันของมนุษย์

5) จะทำอย่างไรให้ผู้เรียนถือว่าการเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่ต้องทำตลอดชีวิต (Life Long Learning)

2. บทบาทผู้บริหารสถาบันการอาชีวศึกษามืออาชีพยุคประเทศไทย 4.0

การบริหารสถาบันการอาชีวศึกษาในสภาวะที่แตกต่างกันและมีการเปลี่ยนแปลง เป็นการบริหารหรือการจัดการที่ตอบสนองต่อสภาวการณ์ที่เผชิญอยู่ องค์กรนั้นมีความแตกต่างกันและกำลังเผชิญกับสถานการณ์ที่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงต้องการวิธีการในการบริหารหรือการจัดการที่แตกต่างกันตามบริบทแต่ต้องมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของ Paletta et al. (2021) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารจะต้องตระหนักและตอบสนองตัวแปรตามสถานการณ์ที่ส่งผลกระทบมายังองค์กรรวมทั้งจำเป็นต้องศึกษาและพยายามแปรสถานการณ์ที่เผชิญอยู่ก่อนที่จะตัดสินใจหาทางเลือกที่ดีที่สุดเพื่อประสานงานในกิจกรรมที่ต้องกระทำทั้งหมดขององค์กร

จากการวิเคราะห์แนวทางการจัดการอาชีวศึกษาของประเทศไทยเพื่อขับเคลื่อนสู่ยุคประเทศไทย 4.0 โดยเน้นการวิเคราะห์จากนโยบายพบว่า

1) การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนานวัตกรรม เป้าหมายของยุคประเทศไทย 4.0 คือ การมีทักษะความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งสามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นได้ในวัยเรียน เพื่อเป็นทักษะสำหรับอาชีพในอนาคต โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในการพัฒนาองค์ความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันที่สูงขึ้นและจะเป็นจุดเริ่มต้นของการนำไปสู่การประยุกต์ใช้องค์ความรู้และเทคโนโลยี และการสร้างความสัมพันธ์กับส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ (Saengkaew et al., 2021)

2) การพัฒนาความเป็นมืออาชีพของบุคลากรทางการศึกษา เนื่องจากครูผู้สอนเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการสนับสนุนการศึกษา ดังนี้ครูผู้สอนจึงต้องเก่ง เชี่ยวชาญ และพร้อมต่อการพัฒนาสถาบันการอาชีวศึกษาให้มีทักษะทางอาชีพตามที่กำหนดได้ ทั้งนี้เพื่อการพัฒนาครูให้มีความพร้อมในการจัดการศึกษา โดยครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ในวิชาชีพและความสามารถด้านการสอนลักษณะเฉพาะ รวมถึงมีมาตรฐานในอาชีพเพื่อสร้างผู้สำเร็จการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างแท้จริง (Zhao and Ko, 2020)

3) การส่งเสริมและพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลและแพลตฟอร์มเพื่อการศึกษาในระดับอาชีวศึกษา เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ดังที่ Sirakaya and Cakmak (2018) เสนอว่าการใช้แพลตฟอร์มเพื่อ

การศึกษาในระดับอาชีวศึกษาต้องสอดคล้องกับยุคสมัยและตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน รวมถึงการพัฒนาต่อยอดไปสู่การศึกษาในระดับสูงขึ้น

4) การสร้างความร่วมมือด้านการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา (Educational Innovation) เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ใหม่และการมุ่งเข้าสู่อาชีพ ซึ่งการพัฒนาองค์ความรู้โดยการมีส่วนร่วมจะสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและเข้าถึงความต้องการของภาคส่วนสังคมไทยอย่างแท้จริง และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง

3. บทบาทผู้บริหารสถาบันการอาชีวศึกษามืออาชีพยุคประเทศไทย 4.0 ภายใต้สถานการณ์วิถีถัดไปในประเทศไทย

จากการวิเคราะห์ขอบข่ายภารกิจการบริหารสถาบันการอาชีวศึกษาดังภาพที่ 4 รวมถึงการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญสามารถนำมากำหนดรูปแบบการบริหารจัดการสถาบันการอาชีวศึกษาให้มีบทบาทลักษณะเฉพาะที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในยุคประเทศไทย 4.0 ภายใต้สถานการณ์วิถีถัดไปโดยมีส่วนประกอบดังนี้

1) มีการกำหนดอำนาจหน้าที่อย่างชัดเจนไว้ในกฎหมายเป็นลายลักษณ์อักษรเป็นที่เข้าใจตรงกันในทุกระดับที่เกี่ยวข้อง

2) มีการให้อำนาจแก่สถาบันการอาชีวศึกษาแต่ละแห่งอย่างเพียงพอในการกำหนดนโยบายและควบคุมดูแล

3) มีการใช้อำนาจตามกฎหมายอย่างครอบคลุมและเพียงพอ

4) มีการกำหนดไว้ชัดเจนในเรื่องของความโปร่งใส เป็นธรรม และตรวจสอบได้

5) การมีแนวทางในการได้มาซึ่งข้อบังคับที่รอบคอบ รัดกุม มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพในเชิงปฏิบัติและเป็นที่ยอมรับของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

6) การมีความสามารถในการปรับปรุงพัฒนากฎระเบียบและข้อบังคับให้เหมาะสมหรือสอดคล้องกับการดำเนินงานยิ่งขึ้น

7) ผู้บริหารสถาบันการอาชีวศึกษามีอำนาจอย่างเพียงพอที่จะทำงานให้ได้ผลสำเร็จ

9) มีการกระจายภารกิจและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย

10) มีทรัพยากรในการดำเนินงานอย่างเพียงพอโดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา

11) มีปัจจัยหลักแห่งความสำเร็จพร้อมมูล อาทิ 1) มีบุคคล/คณะบุคคลและการดำเนินการที่ทรงประสิทธิภาพอย่างแท้จริง และ 2) มีระบบการบริหารจัดการแบบสถาบันเป็นฐานอย่างแท้จริง

ดังนั้นสถาบันการอาชีวศึกษาจึงจำเป็นต้องจัดระบบการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ มีการรวบรวม จัดระบบข้อมูล วางแผนและดำเนินการตามแผน ศึกษากฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง ใช้การบริหารที่เน้นการมีส่วนร่วม และมีการจัดระบบบัญชีให้ครบถ้วนถูกต้อง เนื่องจากสถาบันการอาชีวศึกษาที่เป็นนิติบุคคลมีสถานภาพที่เป็นทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลที่อยู่ภายใต้กฎหมายมากกว่าสถาบันการอาชีวศึกษาที่ไม่เป็นนิติบุคคล ดังนั้นในการบริหารงานสถาบันการอาชีวศึกษา บทบาทของผู้อำนวยการสถาบันการอาชีวศึกษาในฐานะผู้แทนนิติบุคคลจึงควรระมัดระวังเพราะอาจถูกฟ้องร้องกรณีไม่ปฏิบัติงานให้เป็นไปตามกฎหมายแล้วทำให้ผู้อื่นเสียหาย ต้องระมัดระวังในการกระทำนิติกรรมสัญญาต้องรับผิดชอบฐานละเมิด โดยเฉพาะการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา หรือสื่อสิ่งประดิษฐ์ที่เป็นนวัตกรรมทางการศึกษา ในการบริหารงานการเงินและทรัพย์สินต้องมีระบบการตรวจสอบและรายงานที่ถูกต้องเป็นปัจจุบัน มีการควบคุมรักษาทรัพย์สินให้อยู่ในสภาพที่ใช้การได้เสมอ รวมทั้งระมัดระวังการใช้ประโยชน์จากเงินรายได้ที่เกิดจากทรัพย์สิน การมีกฎหมายกำหนดให้สถาบันการอาชีวศึกษาเป็นนิติบุคคลมีจุดมุ่งหมายสำคัญที่จะทำให้สถาบันการอาชีวศึกษามีอิสระ มีความเข้มแข็งในการบริหารเพื่อให้การบริหารเป็นไปอย่างคล่องตัวและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถาบันการอาชีวศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และประเทศชาติโดยรวมตามวิถีทางแห่งการปฏิรูปการศึกษายุคประเทศไทย 4.0 อย่างไรก็ตาม การจะบริหารสถาบันการอาชีวศึกษาที่มีสถานะเป็นนิติบุคคลให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายดังกล่าว จะมีแนวทางหรือเงื่อนไขที่ผู้บริหารควรคำนึงถึงดังต่อไปนี้

1) การรวบรวมและจัดระบบข้อมูลสารสนเทศให้เป็นปัจจุบัน การบริหารแนวใหม่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องบริหารและตัดสินใจโดยอาศัยข้อมูลมากกว่าสามัญสำนึก ดังนั้น ผู้บริหารจึงจำเป็นจะต้องรวบรวม จัดระบบ และใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารและตัดสินใจให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ (Phakamach, 2010)

2) การวางแผนและดำเนินงานตามแผนที่วางไว้การวางแผนมีส่วนช่วยให้ผู้บริหารมีทิศทางในการบริหารตามลำดับความสำคัญเร่งด่วนของปัญหาและนโยบายการบริหารดังนั้น ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการวางแผนและสามารถดำเนินการบริหารให้เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้รวมทั้งการดำเนินการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานตามแผน เพื่อให้การบริหารงานบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้อย่างเต็มที่

3) การศึกษากฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องในการบริหารสถาบันการอาชีวศึกษาที่เป็นนิติบุคคลผู้บริหารมีอำนาจบริหารอย่างอิสระขณะเดียวกันก็รับผิดชอบต่อผลการตัดสินใจของตนอย่างเต็มที่เช่นกัน ดังนั้นเพื่อป้องกันข้อผิดพลาดเชิงกฎหมายและการตัดสินใจของตน ผู้บริหารสถาบันการอาชีวศึกษาจำเป็นต้องศึกษาและทำความเข้าใจกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างแท้จริง รวมทั้งควรมีที่ปรึกษาทางกฎหมายคอยให้คำปรึกษาและเสนอแนะก่อนการตัดสินใจที่ตนเองขาดความมั่นใจ

4) การบริหารและการตัดสินใจโดยองค์คณะบุคคล การศึกษาเป็นบริการกิจการสาธารณะที่มีผู้เกี่ยวข้องและได้รับผลจำนวนมาก ดังนั้นเพื่อให้การบริหารและการตัดสินใจมีความถูกต้องและก่อประโยชน์สูงสุดต่อผู้รับบริการมากที่สุด ผู้บริหารควรดำเนินการโดยใช้องค์คณะบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาตัดสินใจให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

5) การจัดระบบบัญชีให้ครบถ้วนถูกต้อง แม้ผู้บริหารจะมีอำนาจอิสระในการบริหารและตัดสินใจก็ตาม แต่อำนาจอิสระนั้นมิใช่เป็นไปโดยปราศจากการควบคุมตรวจสอบของทางราชการโดยเฉพาะด้านการเงินซึ่งส่วนใหญ่มาจากงบประมาณแผ่นดินจะมีหน่วยงานที่รับผิดชอบการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินของสถาบันการอาชีวศึกษาทั้งในช่วงก่อนใช้ ระหว่างใช้และภายหลังการใช้ดังนั้นผู้บริหารจึงจำเป็นจะต้องจัดทำระบบบัญชีให้ครบถ้วน ความถูกต้องตามระบบและระเบียบของทางราชการเพื่อการบริหารของตนเป็นไปด้วยความโปร่งใสและสุจริต

4. แนวโน้มการจัดการอาชีวศึกษา 4.0 ของประเทศไทย

การจัดการอาชีวศึกษา 4.0 ต้องนำเอาหลักการเกี่ยวกับยุคสมัยใหม่ที่ตรงความสนใจของชนพื้นเมืองดิจิทัลที่มีชีวิตในโลกไซเบอร์ ซึ่งประกอบด้วยการจัดการศึกษาที่ก่อให้เกิดการทำงานร่วมกันบนโลกไซเบอร์ โดยใช้ขีดความสามารถของระบบเชื่อมโยงทางฟิสิคัลกับไซเบอร์ที่มีอุปกรณ์สมัยใหม่ (Smart Machine) ร่วมด้วย เช่น สมาร์ทโฟน สมาร์ททีวี และแท็บเล็ต เป็นต้น ซึ่งช่วยในการแสวงหาความรู้ก้อนมหึมาบนคลาวด์ การใช้เครื่องมือสมาร์ทสมัยใหม่ดังกล่าวเพื่อเชื่อมโยงสิ่งต่าง ๆ เข้าด้วยกันและสามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองอย่างท้าทาย สร้างสรรค์ความรู้ใหม่ ต่อยอดความรู้เดิม คิดและประยุกต์ใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์เพื่อนำไปสร้างสรรค์เป็นผลงาน (Product) ได้ให้เหมาะกับตนเอง สังคม และสถานการณ์ ดังนั้นการเรียนการสอนในยุค 4.0 ต้องให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนวิธีการสอนไม่เป็นเพียงแค่ให้ความรู้และการท่องจำ แต่หันไปให้น้ำหนักกับการสร้างทักษะในการเรียนรู้และปรับตัวของผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต (Rooyuenyong et al., 2016) ผู้เรียนใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ด้วยตนเอง การส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าคิดและกล้าที่จะผิดและกล้าที่จะสร้างสรรค์ผลงานให้ออกมาเป็นรูปธรรมเพื่อประโยชน์ของชุมชนตนเองและชุมชนอื่น ๆ ด้วยทักษะการศึกษาที่เน้นการทำได้และลงมือทำออกมาเป็นผลผลิตอย่างสร้างสรรค์ในลักษณะที่ตามให้ทันและก้าวไปข้างหน้ากับโลกได้อย่างชาญฉลาด นอกจากนี้ ต้องให้ความสำคัญในเรื่องของทักษะภาษาอังกฤษในการสื่อสารและการเรียนการสอน รวมถึงการเป็นครูผู้สอนที่สามารถสร้างนักเรียนที่เก่ง ไม่ได้เป็นครูผู้สอนที่มีความรู้เพียงอย่างเดียว เพราะครูผู้สอนเป็นรากฐานสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาที่จะต้องแสวงหาความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และส่งเสริมนวัตกรรมสมัยใหม่ ทั้งนี้ การศึกษาไทยในยุคประเทศไทย 4.0 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการศึกษาในระดับอาชีวศึกษาที่ต้องจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามแผนการปฏิรูป

การศึกษาของชาติ ผู้เรียนบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้โดยมีทักษะทางอาชีพที่พึงประสงค์ตามความต้องการของผู้ประกอบการและตอบโจทย์ต่อภาคประชาสังคม เพราะการอาชีวศึกษาเป็นกระบวนการสร้างสร้างผู้เรียนให้มีทักษะที่พึงประสงค์และเหมาะที่จะส่งต่อไปยังการศึกษาในระดับสูงต่อไป

แนวโน้มการพัฒนาประเทศจึงมุ่งเน้นที่การขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมโดยต้องพัฒนาระบบการศึกษาระดับอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับการพัฒนาอุตสาหกรรมในยุคประเทศไทย 4.0 การหาความรู้มีลักษณะเปิด เข้าถึงได้ง่าย และทำได้อย่างรวดเร็ว ทำให้การเรียนการสอนแบบเก่าไม่เหมาะกับการศึกษายุคใหม่ ด้วยปัจจัยการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้เห็นถึงความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงแนวคิดทางการจัดการศึกษา คนที่จะเป็นกำลังในการพัฒนาชาติในยุคประเทศไทย 4.0 นอกจากจะต้องมีทักษะจากความรู้ตามหลักสูตรส่วนหนึ่งแล้วยังต้องมีทักษะอีกส่วนหนึ่ง นั่นคือ ทักษะที่ได้จากการทำงานของมันสมองส่วนหน้า ซึ่งมาจากการหล่อหลอมฝึกฝนและปฏิบัติให้เป็นคนไม่มักง่าย รู้จักใช้ความคิดใคร่ครวญ ไตร่ตรอง แสวงหาการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง สร้างสรรค์แนวทางในการพิชิตแก้ปัญหา มีความมุ่งมั่นบากบั่น ถือว่าเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นต้องปลูกฝังให้กับเยาวชนทุกคนนอกเหนือไปจากการให้ความรู้เนื้อหาวิชาในตำราเรียน เป็นทักษะที่ทุกคนต้องมีและจะต้องสร้างขึ้นโดยการหล่อหลอมฝึกให้ทำจนชำนาญติดเป็นนิสัยที่แสดงออกโดยอัตโนมัติ ในยุคนี้ครูผู้สอนในสถาบันการอาชีวศึกษา จะต้องทำหน้าที่ให้ครบทั้งสองส่วน นั่นคือ การให้ความรู้และปลูกฝังนิสัยที่เกิดจากการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ของสมองส่วนหน้าโดยอาศัยกระบวนการสอนและการฝึกให้ทำซ้ำ ๆ ให้มีความมุ่งมั่นบากบั่นมานะ ไม่ท้อถอยง่าย ๆ เพื่อเพิ่มความสามารถในการแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองจากองค์ความรู้ผ่านทางนวัตกรรมที่เกิดขึ้นอย่างไม่หยุดยั้ง ดังนั้นแนวทางในการพัฒนาระบบการศึกษาระดับอาชีวศึกษาของประเทศไทยให้มีคุณภาพและสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนจึงต้องนำแนวคิดการอาชีวศึกษา 4.0 ไปใช้ในการบูรณาการการจัดการเรียนการสอนด้วยการใช้เทคโนโลยีแสวงหาความรู้ ต่อยอดความรู้ และเป็นการศึกษาสู่อนาคตที่เน้นการผลิตคนไปสร้างสรรค์นวัตกรรมอย่างแท้จริง

จากผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยมีสาระสำคัญ ของบทบาทผู้บริหารสถาบันการอาชีวศึกษามืออาชีพยุคประเทศไทย 4.0 เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศภายใต้สถานการณ์วิถีถัดไปในประเทศไทยดังนี้

เมื่อพิจารณาจากบริบทการอาชีวศึกษา 4.0 และบทบาทของการบริหารสถาบันการอาชีวศึกษาในหัวข้อที่ผ่านมาสามารถนำมาสังเคราะห์เพื่อกำหนดบทบาทของการบริหารสถาบันการอาชีวศึกษามืออาชีพยุคประเทศไทย 4.0 ซึ่งประเด็นของผู้บริหารสถาบันการอาชีวศึกษามืออาชีพยุคประเทศไทย 4.0 เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศภายใต้สถานการณ์วิถีถัดไป ควรมีบทบาทที่สำคัญต่อการพัฒนาระบบอาชีวศึกษา 10 ประการ ดังนี้

1) ผู้บริหารต้องศึกษาและดำเนินการให้สอดรับกับการเปลี่ยนแปลงและความเสี่ยง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมาจากการแข่งขันที่ไร้พรมแดนหรือโลกกำลังอยู่ในยุคดิจิทัล ความรู้เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขัน ดังนั้นเมื่อผู้บริหารเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงและความเสี่ยงแล้วก็จะสามารถจัดการได้ โดยการเปลี่ยนแปลงและความเสี่ยงจะเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาและมีผลกระทบหรือมีปฏิสัมพันธ์กับองค์กรโดยทางตรงและทางอ้อม (Gomez-Trujillo and Gonzalez-Perez, 2022)

2) ผู้บริหารต้องสร้างการเปลี่ยนแปลง (Change Intervention) ด้วยการวางแผนปฏิบัติการในการปรับแต่งสิ่งต่าง ๆ ให้แตกต่างจากเดิม โดยอาจกระทำอย่างรวดเร็วหรือกระทำอย่างค่อยเป็นค่อยไป การบริหารความเปลี่ยนแปลงนั้นผู้บริหารต้องเข้าใจก่อนแล้วจึงกำหนดเป้าหมายและเลือกวิธีที่จะนำมาใช้ในการจัดการซึ่งต้องอาศัยการวางแผนเชิงกลยุทธ์ แล้วจึงนำไปปฏิบัติตามแผนที่ต้องอาศัยความเข้าใจและความร่วมมือจากทุกคนในองค์กร โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ Supermane (2019) ที่พบว่าผู้บริหารจะต้องมีการเสริมแรงโดยการชี้แจงให้บุคลากรในองค์กรทราบหรือการปรับปรุงที่ได้เกิดขึ้นแล้วและแสดงความขอบคุณต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องและมีส่วนช่วยให้เกิดความเปลี่ยนแปลงแล้วจึงทำการประเมินผลในภาพรวมต่อไป

3) ผู้บริหารต้องเป็นตัวแทนความเปลี่ยนแปลง (Change Agent) ด้วยการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงหรือมีหน้าที่ในการจัดกระบวนการเปลี่ยนแปลงเพื่อการพัฒนา เน้นผลการปฏิบัติงานโดยส่วนรวมมากกว่าการเน้นไปที่ผลงานส่วนตน ให้บุคลากรรับรู้ถึงผลการดำเนินงานขององค์กรเพื่อให้ทราบถึงสถานการณ์และวิกฤตการณ์ต่าง ๆ ที่เผชิญอยู่ เช่น จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (Phakamach et al., 2021) ดังนั้น ผู้บริหารสถาบันการอาชีวศึกษาจึงต้องมีการใช้ข้อมูลและสารสนเทศจำนวนมากเพื่อใช้ในการกำหนดยุทธศาสตร์และการนำไปสู่การปฏิบัติ โดยตระหนักถึงศักยภาพของสถาบันต่อการเปลี่ยนแปลงนั้น

4) ผู้บริหารต้องเป็นนักปฏิรูป เป็นนักคิด เป็นนักนวัตกรรม เป็นต้นแบบ เป็นนักพัฒนา มีวุฒิภาวะแห่งผู้นำเชิงนวัตกรรม และต้องเรียนรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของบริบทการศึกษาโลก โดยมีวิสัยทัศน์ในการบริหารงานที่พร้อมรับกับเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาโดยไม่ยึดติดต่อสิ่งใด

5) ผู้บริหารต้องส่งเสริมประชาธิปไตย บริหารงานแบบประชาธิปไตย รับความความคิดเห็นของผู้อื่น ร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมแก้ปัญหากับบุคลากรในองค์กรอย่างมีแบบแผน

6) ผู้บริหารต้องเป็นผู้ประสานงานในองค์กรให้เกิดการทำงานที่ราบรื่น มุ่งให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงาน รวมถึงการประสานงานนอกองค์กรให้เกิดภาคีเครือข่ายทางวิชาการ อาชีวศึกษาโดยมุ่งไปสู่สากล เพื่อให้เกิดการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมปฏิบัติ และร่วมจัดการศึกษา (Terentyeva et al., 2018)

7) ผู้บริหารต้องเป็นผู้ประนีประนอม พยายามไม่ให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความขัดแย้งในองค์กร เป็นผู้ประนีประนอมเมื่อเกิดปัญหา รวมถึงการผ่อนหนักให้เป็นเบา ทั้งนี้ ควรใช้รูปแบบการบริหารจัดการความขัดแย้งโดยไม่สร้างผลกระทบที่อาจเป็นปัญหาในระยะยาว

8) ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญกับการประชาสัมพันธ์องค์กร ผู้บริหารต้องสนับสนุนให้บุคลากรทางการศึกษาทุกคนทำวิจัย รวมถึงการวิจัยในชั้นเรียน การรายงานผลการดำเนินงาน การให้ความดีความชอบต่อผู้สร้างสรรค์ผลงานวิจัยและนวัตกรรมใหม่ และนำรายงานมาประชาสัมพันธ์ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชนทราบ เพื่อการประชาสัมพันธ์เชิงวิชาการและแสดงให้เห็นอัตลักษณ์หรือความโดดเด่นของสถาบัน

9) ผู้บริหารเป็นนักประชาสงเคราะห์ ผู้บริหารจะต้องให้ความช่วยเหลือผู้ร่วมงานทุกเรื่อง เป็นห่วงเป็นใยตลอดเวลา จะประสานงานกับหน่วยงานอื่นเพื่อให้ความช่วยเหลือผู้ร่วมงาน การพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องให้ทุกคนมีความก้าวหน้าในอาชีพและครอบครัวอยู่เสมอ มีการให้อภัยเพื่อนร่วมงาน ผู้ร่วมงานจะมีความสุขมากในการทำงานเป็นกัลยาณมิตรกับทุกคน และการรู้จักใช้ดัชนีแห่งความสุขของผู้ร่วมงานเป็นเป้าหมายหลักขององค์กร

10) ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการแก้ปัญหา โดยการนำยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมและเหตุการณ์มาใช้เป็นฐานในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในองค์กร ทั้งนี้ผู้บริหารควรมีการศึกษารายละเอียดของเหตุการณ์ มีการทดสอบสมมติฐาน การวิเคราะห์ การแก้ปัญหา รวมถึงมีการแก้ปัญหาโดยใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยคำนึงถึงการบรรลุผลในวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ของสถาบันการอาชีวศึกษาเป็นหลัก

นอกจากนี้ ปัจจุบันสังคมไทยก้าวเข้าสู่โลกยุคดิจิทัลอย่างสมบูรณ์ ทำให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมล้วนดำเนินไปอย่างรวดเร็ว มีการแข่งขันสูง การเข้าถึงแหล่งข้อมูลปริมาณมหาศาลผ่านโลกออนไลน์ ส่งผลให้คุณลักษณะเยาวชนเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ประกอบกับรัฐบาลได้ประกาศนโยบายประเทศไทย 4.0 โดยมีเป้าหมายให้ประเทศไทยก้าวออกจากกับดักรายได้ปานกลางและไปสู่ประเทศรายได้สูงโดยใช้นวัตกรรมทางเศรษฐกิจสังคมและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพสูงเพื่อการขับเคลื่อนประเทศ ดังนั้นการศึกษาระดับอาชีวศึกษาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการยกระดับคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ในประเทศเพื่อเตรียมกำลังคนให้พร้อมในการเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมไทยสู่เวทีเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมในระดับภูมิภาคและระดับโลก

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทผู้บริหารสถาบันการอาชีวศึกษามืออาชีพยุคประเทศไทย 4.0 เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศภายใต้สถานการณ์วิถีถัดไปในประเทศไทย สรุปได้ว่า บทบาทผู้บริหารสถาบันการอาชีวศึกษามืออาชีพยุคประเทศไทย 4.0 เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศภายใต้สถานการณ์วิถีถัดไปในประเทศไทยมีประเด็นที่ควรพิจารณา 4 ประเด็น ได้แก่ (1) บทบาทผู้บริหารสถาบันการอาชีวศึกษามืออาชีพเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศ (2) บทบาทผู้บริหารสถาบันการอาชีวศึกษามืออาชีพยุคประเทศไทย 4.0 (3) บทบาทผู้บริหารสถาบันการอาชีวศึกษามืออาชีพยุคประเทศไทย 4.0 ภายใต้สถานการณ์วิถีถัดไปในประเทศไทย และ (4) แนวโน้มการจัดการอาชีวศึกษา 4.0 ของประเทศไทย ผู้บริหารสถาบันการอาชีวศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 ภายใต้สถานการณ์วิถีถัดไปต้องมีบทบาทที่แสดงออกถึงภาวะผู้นำมืออาชีพ การรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง เป็นนักคิด นักพัฒนา มีวิสัยทัศน์ในการบริหารงานที่พร้อมรับกับเปลี่ยนแปลงแบบพลิกโฉมและความเสี่ยง บริหารงานแบบประชาธิปไตย รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหากับบุคลากรในองค์กรและการพัฒนาระบบการศึกษาระดับอาชีวศึกษาโดยใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาสมัยใหม่ให้เต็มศักยภาพ โดยคำนึงถึงการบรรลุผลในวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ของสถาบันเป็นหลัก แนวทางการจัดการศึกษาไทยกับการขับเคลื่อนการศึกษาสู่ยุคประเทศไทย 4.0 มีแนวทางหลายด้าน ประกอบด้วย 1) การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ 2) การพัฒนาความเป็นมืออาชีพของบุคลากรทางการศึกษา 3) การส่งเสริมและพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา และ 4) การสร้างความร่วมมือเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และการมุ่งเข้าสู่อาชีพ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และสมรรถนะที่เชื่อมโยงกับคุณลักษณะผู้เรียนที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 และทักษะที่ตลาดแรงงานมีความต้องการ รวมทั้งเป็นการวางรากฐานการอาชีวศึกษาของไทยให้สามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1) ผู้บริหารสถาบันการอาชีวศึกษาควรปรับบทบาทและนำกระบวนการบริหารสถานศึกษาเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ไปเป็นแนวทางการพัฒนาและปรับประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทและกลยุทธ์ของสถาบัน ตลอดจนควรทำความเข้าใจกับบุคลากรถึงสภาวะการเปลี่ยนแปลงและผลที่ตามมาจากการบริหารสถาบันการอาชีวศึกษาสู่ความเป็นเลิศ เพื่อกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจให้เกิดความร่วมมือไปสู่เป้าหมายอย่างแท้จริง

2) จากผลการวิจัยที่ระบุถึงเงื่อนไขการสร้างบทบาทและเกิดกระบวนการบริหารสถาบันการอาชีวศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ควรนำผลการวิจัยไปกำหนดนโยบายในการพัฒนาคุณภาพของสถาบันการอาชีวศึกษานำไปปฏิบัติและให้ผู้บริหารสถาบันการอาชีวศึกษาทุกแห่งมีความตระหนักและเห็นความสำคัญ เพื่อตอบสนองต่อนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่มียุทธศาสตร์หลักเป็นจุดเน้นด้านการผลิตพัฒนากำลังคนและสร้างความสามารถในการแข่งขันการจัดการศึกษาเพื่อความเชี่ยวชาญเป็นเลิศเฉพาะด้าน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารสถาบันการอาชีวศึกษาที่สอดคล้องกับมาตรฐานคุณวุฒิระดับอาชีวศึกษาแห่งชาติ เพื่อใช้ในการกำหนดรูปแบบการพัฒนาผู้บริหารให้มีประสิทธิภาพและเป็นผู้นำทางการจัดการอาชีวศึกษาของชาติ

2) ควรมีการวิจัยศึกษาเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การบริหารสถาบันการอาชีวศึกษาสู่ความเป็นเลิศของสถาบันการอาชีวศึกษาที่มีผลงานการบริหารโดดเด่นในแต่ละภาคด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อสร้างทฤษฎีฐานราก ในการค้นหาข้อค้นพบใหม่ที่เหมาะสมก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทางการศึกษาและการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน

3) ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับองค์ประกอบและคุณลักษณะของผู้บริหารสถาบันการอาชีวศึกษาต้นแบบสำหรับการบริหารจัดการสถาบันการอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิระดับอาชีวศึกษาแห่งชาติโดยสอดคล้องกับกลไกการพัฒนาประเทศทางด้านทุนมนุษย์ต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยและตีพิมพ์เผยแพร่จากวิทยาลัยผู้ประกอบการสร้างสรรค์นานาชาติรัตนโกสินทร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ คณะผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

Brunetti, F., Matt, D.T., Bonfanti, A., De Longhi, A., Pedrini, G. and Orzes, G. (2020). Digital transformation challenges: strategies emerging from a multi-stakeholder approach. *The TQM Journal, 32*(4), 697-724.

Chan, S. (2021). *Digitally enabling 'learning by doing', Vocational Education: Enhancing "Learning as Becoming" Processes.* Springer: Singapore Pte.

Gomez-Trujillo, A.M. and Gonzalez-Perez, M.A. (2022). Digital transformation as a strategy to reach sustainability. *Smart and Sustainable Built Environment, 11*(4), 1137-1162.

Holmgren, R. (2021). Swedish vocational teachers' informal workplace learning during the initial phase of the COVID-19 crisis. *Education in the North, 28*(3), 121-139.

Jedynak, M., Czakon, W., Kuźniarska, A. and Mania, K. (2021). Digital transformation of organizations: what do we know and where to go next?. *Journal of Organizational Change Management, 34*(3), 629-652.

Lee, S.-Y., Lee, J.C.-K. and Lam, B.Y.-H. (2022). Does renaming improve public attitudes toward vocational education and training in higher education? Evidence from a survey experiment. *Education + Training, 64*(3), 347-359.

OECD (2021). *Implications of the COVID-19 pandemic for vocational education and training.* Retrieved March 15, 2023, from https://doi.org/10.1787/55afea00-en.

Office of the Education Council, Ministry of Education. (2564). *Thai Education Report 2019-2021.* Bangkok: Prickwan Graphic.

Office of the National Economic and Social Development Council, Office of the Prime Minister. (2022). *National Economic and Social Development Plan No. 13 (2023-2027).* Retrieved March 25, 2023, from http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2565/E/258/T_0001.PDF

Office of Vocational Commission. (2018). *Vocational Standard 2018.* Bangkok: Office of Vocational Commission.

Paletta, A., Alimehmeti, G., Mazzetti, G. and Guglielmi, D. (2021). Educational leadership and innovative teaching practices: a polynomial regression and response surface analysis. *International Journal of Educational Management, 35*(4), 897-908.

Phakamach, P. (2010). *ICT System and Modern Management.* Bangkok: Witty Publisher.

Phakamach, P., Onsampant, S., Wachirawongpaisarn, S., Panjarattanakorn, D., Phomdee, R. and Suphasophon, C. (2021a). An educational innovative organization in Thailand 4.0. *Proceedings of the 10th Payao Research Conference 2021,* January 28-29, 2021. 3513-3528.

Phakamach, P., Wachirawongpaisarn, S., Phomdee, R., Sinlapee, A. and Panjarattanakorn, D. (2021b). Innovative practices in higher education administration. *Proceedings of the 2nd RMUTR International Conference 2021,* July 7-9, 2021. 246-257.

Phanitloet, P. and Ruamchomrat, P. (2021). The role of administrators towards promotion and management for dual vocational training education to the excellence in the schools under the office of Kanchanaburi vocational education. *Journal of Roi Kaensarn Academi, 6*(8), 121-135.

Potisarn, W., Sroinam, S. and Chaichaowarat, R. (2020). The Administration of Vocational College toward the Excellence: A Grounded Theory. *RMU Journal, 14*(1), 127-138.

Ratten, V. (2020). Coronavirus (Covid-19) and the entrepreneurship education community. *Journal of Enterprising Communities: People and Places in the Global Economy, 14*(5), 753-764.

Rooyuenyong, W., Phakamach, P. and Phiayura S. (2016). School administrators roles of learning organizations management in vocational college of Northeastern Thailand. *Journal of Education, 14*(1), 70-79.

Saengkaew, P., Soeikrathoke, P., Wachirawongpaisarn, S. and Phakamach, P. (2021). An organizational elements of educational innovation in the digital era for vocational education institutions under the new normal situation in Thailand. *Vocational Education Innovation and Research Journal, 5*(2), 75-89.

Sinlarat, P. (2020). The path to excellence in Thai education. *RICE Journal of Creative Entrepreneurship and Management, 1*(2), 60-75.

Siphai, S. and Sinlarat, P. (2018). Thailand's Educational Transformation towards Education 4.0. *Journal of Educational Measurement, 24*(2), 13-27.

Sirakaya, M. and Cakmak, E.K., (2018). Effects of augmented reality on learner achievement and self-efficacy in vocational education and training. *International Journal for Research in Vocational Education and Training, 5*(1), 1-18.

Supermane, S. (2019). Transformational leadership and innovation in teaching and learning activities: the mediation effect of knowledge management. *Information Discovery and Delivery, 47*(4): 242-250.

Terentyeva, I.V., Kirillova, O., Kirillova, T., Pugacheva, N., Lunev, A., Chemerilova, I. and Luchinina, A. (2018). Arrangement of cooperation between labour market and regional vocational education system. *International Journal of Educational Management, 32*(6), 1041-1055.

World Bank. (2021). *World development report: Learning to realize education's promise 2021.* Washington DC: World Bank.

Zhao, Y. and Ko, J. (2020). How do teaching quality and pedagogical practice enhance vocational learner engagement? A mixed-method classroom observation approach. *International Journal of Educational Management, 34*(6), 987-1000.

Ziadlou, D. (2021). Strategies during digital transformation to make progress in achievement of sustainable development by 2030. *Leadership in Health Services, 34*(4), 375-391.